

Конституційний Суд України
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

Заявник: Шкода Вадим Валерійович

Представник заявника: Шумейко Іван Павлович

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ
щодо тлумачення абзацу 2 частини 2 статті 98 Цивільного кодексу України

Норма абз. 2 ч. 2 ст. 98 ЦК України встановлює, що «рішення про внесення змін до статуту товариства, відчуження майна товариства на суму, що становить п'ятдесят і більше відсотків майна товариства, та про ліквідацію товариства приймаються більшістю не менш як у $\frac{3}{4}$ голосів, якщо інше не встановлено законом».

Разом з тим, передбачений в ч. 4 ст. 145 ЦК України невичерпний перелік питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю, не містить питання про відчуження майна товариства на суму, що становить 50 і більше відсотків майна товариства.

У зв'язку з цим, одні суди вважають, що норма абз. 2 ч. 2 ст. 98 ЦК України відноситься до виключної компетенції загальних зборів учасників товариства, а інші додержуються протилежної думки.

Так, в ухвалі від 24 грудня 2014 року у справі № 6-40103св14 (в ЄДРСР № 42010222) Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ зазначив, що «положення ч. 2 ст. 98 ЦК України є обмеженням, встановленим безпосередньо законом для керівника юридичної особи при укладенні ним від імені особи правочинів, що перевищують вартість відчуженого майна більше ніж п'ятдесят відсотків вартості усього майна юридичної особи» і «без рішення зборів учасників товариства, директор, ОСОБА_9, не була наділена правом самостійно розпоряджатися майном товариства, оскільки її повноваження були обмежені».

Також, в постанові від 22 червня 2010 року у справі № 38/9-09 (в ЄДРСР № 10258093) Вищий господарський суд України вказав, що «Відповідно до абзацу 2 ч. 2 ст. 98 ЦК України рішення про внесення змін до статуту товариства, відчуження майна товариства на суму, що становить п'ятдесят і більше відсотків майна товариства, та про ліквідацію товариства приймаються більшістю не менш як у $\frac{3}{4}$ голосів, якщо інше не встановлено законом. Отже, закон відносить вирішення питання про відчуження майна товариства на суму, що становить п'ятдесят і більше відсотків його майна, до компетенції загальних зборів акціонерів, рішення з зазначеного питання приймається кваліфікованою більшістю».

Втім, той самий Вищий господарський суд України, надаючи тлумачення зазначеній нормі в постанові від 22 лютого 2011 року в справі № 2-8/2392.3-2010 (2-10/10828.2-08, 2-29/9108.1-06, 2-20/8724-05) (в ЄДРСР № 14345669), вказав на те, що «частина перша цієї статті передбачає право загальних зборів приймати рішення у всіх питаннях діяльності товариства, у тому числі і з тих, що віднесені до компетенції інших органів. Але це не є підставою вважати, що вказана норма встановлює коло питань, віднесених до виключної компетенції загальних зборів. Ця норма надає право загальним зборам приймати рішення з будь-яких питань та встановлює порядок, (якщо інший порядок не встановлений законом), прийняття рішень з питань внесення змін до статуту товариства, відчуження майна товариства на суму, що становить п'ятдесят і більше відсотків майна товариства, та про ліквідацію товариства».

Також, в рішенні від 24 листопада 2015 року у справі № _____ (в ЄДРСР № 53918314) за позовом Шкоди В.В. _____ суд м. _____, відмовляючи в позові про визнання правочину недійсним, виходив з того, що «Питання про прийняття рішення щодо відчуження майна господарського товариства в переліку немає, але в наведеній статті (малася на увазі стаття 145) передбачений невичерпний перелік питань. Отже статутом господарського товариства може бути встановлено виключне право загальних зборів на прийняття такого рішення. Водночас, це не обмежує право загальних зборів в статуті передати ці повноваження іншому органу господарського товариства».

Отже, суди загальної юрисдикції не мають спільної думки щодо належності до виключної компетенції загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю питання про відчуження більш як 50 % майна товариства.

Внаслідок цього допускається неоднозначне застосування норми абз. 2 ч. 2 ст. 98 ЦК України при вирішенні позовів про визнання недійсними правочинів щодо більш як 50 % майна, вчинених керівником товариства з обмеженою відповідальністю.

Питання, віднесені до виключної компетенції загальних зборів учасників товариства, не можуть бути передані ними для вирішення виконавчому органу товариства (ч. 4 ст. 145 ЦК України).

Дирекція (директор) вирішує усі питання діяльності товариства, за винятком тих, що належать до виключної компетенції загальних зборів учасників (ч. 2 ст. 62 Закону України «Про господарські товариства»).

Зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його моральним засадам (ч. 1 ст. 203 ЦК України).

Підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які встановлені частинами першою - третьою, п'ятою та шостою статті 203 цього Кодексу (ч. 1 ст. 215 ЦК України).

Правочин, вчинений представником з перевищенням повноважень, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє, лише у разі наступного схвалення правочину цією особою (ч. 1 ст. 241 ЦК України).

Для того, щоб встановити, чи вчинено правочин з перевищенням повноважень, слід встановити межі повноважень особи, яка його вчинила. Для виконавчого органу товариства такі обмеження встановлюються законом або статутом. Положення статуту не можуть суперечити положенням закону. Відтак, вчинення виконавчим органом правочину без необхідної за законом згоди на нього загальних зборів, є підставою визнання цього правочину недійсним.

Отже, неоднозначне застосування положень абз. 2 ч. 2 ст. 98 ЦК України призвело до порушення прав заявника, і такі порушення є непоодинокими.

За статтею 42 Закону конституційне звернення – це письмове клопотання до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення Конституції та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи.

Керуючись ст.ст. 147-150 Конституції України, ст.ст. 42, 43, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

П Р О Ш У:

Дати офіційне тлумачення абзацу 2 частини 2 статті 98 Цивільного кодексу України в аспекті наступного питання:

«Чи належить до виключної компетенції загальних зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю відчуження майна товариства на суму, що становить п'ятдесят і більше відсотків майна товариства?»

Перелік документів і матеріалів, що додаються:

1. Текст абз. 2 ч. 2 ст. 98 ЦК України із зазначенням джерел опублікування.
2. Копія довіреності Шкоди В.В. на представника.
3. Копія ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 грудня 2014 року у справі № 6-40103св14 (в ЄДРСР № 42010222).
4. Копія постанови Вищого господарського суду України від 22 червня 2010 року у справі № 38/9-09 (в ЄДРСР № 10258093).
5. Копія постанови Вищого господарського суду України від 22 лютого 2011 року в справі № 2-8/2392.3-2010 (2-10/10828.2-08, 2-29/9108.1-06, 2-20/8724-05) (в ЄДРСР № 14345669).
6. Копія рішення районного суду міста від 24 листопада 2015 року у справі (в ЄДРСР № 53918314).

Конституційне звернення з доданими матеріалами подається у трьох примірниках.

25 січня 2016 року

І.П. Шумейко